

BÖLÜM 1

İLETİŞİM BAĞLAMINDA EKONOMİ POLİTİK

Caner YAZICIOĞLU ¹

İLETİŞİM NEDİR?

İletişim çalışmalarına dair sıklıkla karşılaşılan temel önerme, iletişimin kavşak bir disiplin olduğu yönünde belirmektedir. Çok farklı anlam ve açıklamaları olmakla birlikte, iletişim bazen bir bilim, bazense farklı bilim ve çalışma alanlarının kesişme noktası olarak bir disiplin şeklinde görülebilmektedir.

Temel olarak ifade etmek gerektiğinde, iletişim karşılıklı bir etkileşime dayanmaktadır. Bu etkileşimin taraflarına genellikle bireyler giydiriliyor olsa da, bazen tarafların boyutunu nesnelere tanımlamak da yanlış olmayacaktır. Örnek vermek gerekirse, insanlar nesnelere aşık olabilmekte ve hatta dünyanın farklı bölge ve kültürlerinde karşılaşıldığı üzere bu nesnelere evlilik akdini dahi gerçekleştirebilmektedir. Ölen arkadaşının ölü bedeniyle evlenen Chadil Deffy, yastığıyla evlenen Lee Jin-gyu, Berlin Duvarı ile evlenen Eija-Riitta Berliner-Mauer bu tür durumlara birkaç örnek olarak gösterilebilir (En Son Haber, 2022).

İnsan dünyaya gözlerini ilk açtığı andan itibaren, görüş alanına giren her türlü obje ile, canlı olsun olmasın, bir etkileşim içerisinde bulunmaya başlar. Ünlü psikanalist Sigmund Frued bu durumu felsefi olarak ele alır. Freud bu yaklaşımında, bebek tarafından algılanan her şeyin içgüdüsel bir etkileşimi yakaladığı fikrini öne sürmektedir (Freud, Three Essays on the Theory of Sexuality, 2017). Yine Freud tarafından kaleme alınan “Narsizm Üzerine” isimli makalede (2015); temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere var olan anne imgesinden beslenen anaklitik nesne ve dürtülerin yönlendirilmesi neticesinde haz unsuruyla ortaya çıkarak nesnelere arasında seçimler gerçekleştirildiğini ifade ettiği narsistik nesne kavramları bulunmaktadır. Dolayısıyla bireylerin etkileşimi yakalamak üzere beslendiği çok farklı bir gelişim sürecinden bahsetmek mümkün görülmektedir.

Durum böyle olduğunda iletişimi sadece kişilerarası ve tüm süreç ve taraflarında bireylerin bulunduğu eylem olarak tanımlamak doğru olmayacaktır. Nite-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, caner.yazicioglu@kent.edu.tr

alemin getirileri uzun dönemdir beklenen sosyoloji ve iletişim çalışmalarının bir gerçekliğini bizlere sunmaktadır.

İletişim bağlamında ele alınan ekonomi politik kavramı; 19. yüzyılda başlayan ve günümüzde, yüzyıl öncesinin metafiziği olarak görülebilecek bir yapıya ulaşan medyanın yeni boyutunda, ne denli bağdaşık bir yapı teşkil ettiğinin göstergesi niteliğindedir. Ekonomi politik, ekonomi, sosyal, politik ve siyasi alandaki gelişmelere ışık tutan çalışmaları gerçekleştirirken, iletişim ile olan işbirliği de, son dönemdeki gelişmelerle birlikte önemini iyiden iyiye arttırmıştır.

Artık sadece haber alma ve yayma aracı olarak değil, kitle psikolojisini sanal cemaatler aracılığıyla oluşturma kabiliyetini kazandığımız ve bu psikolojik sürecin ses ve görüntüyle sınırlı kalmayarak bilişsel, psikolojik ve duygusal açılımlara da nitelik kazandıran yeni teknolojik donanımları mümkün kıldığı bir dönemdeyiz. Felsefi tartışmalara pelesenk olmuş, dünyanın tek bir devlet ve millet olabilme ihtimali, iletişimin bu kitlesel boyutunda mümkün olabileceği gibi durmaktadır. Kanadalı iletişim kuramcısı Marshall McLuhan'ın (2020) dile getirdiği 'küresel köy' kavramına eriştiğimizi belirtmek hayalperestçe olmayacaktır.

Ekonomi politik ve iletişim arasındaki ilişkinin en kesif örneklerinden biri, Türkiye'de alınan bir kararla da belirgin kılınmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti otoritesini kullanarak, günlük erişimi bir milyonun üzerinde olan dijital platformlara temsilcilik açma zorunluluğu getirilmiştir (TRT Haber, 2021). Bu durum tıpkı, ülkelerin farklı ülkelerde bulundurduğu temsilcilikler (konsolosluklar) yapısına benzemektedir. Böylece kamu otoritesi, etkileşimi yoğun olan ve halk üzerindeki etkisi yadsınamayan yabancı dijital medya şirketlerine, bir sorumluluk ve ülkedeki yayın üst kurulunun belirlediği kriterleri dayatabilecektir.

KAYNAKLAR

- ADIGÜZEL, Y. (2021). "İletişim Sosyolojisi", *İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi*.
- ALTHUSSER, L. (2019). "İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları", *İthaki Yayınları*.
- ANIK, C. (2015). "Meşruyetin Sosyal Psikolojisi", *Kaknüs Yayınları*.
- ATABEK, N. (2002). "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi", *Kurgu Dergisi*, 223-238.
- CAMERON, J. (Yöneten). (2009). *Avatar* [Sinema Filmi].
- EĞİLMEZ, M., & KUMCU, E. (2001). "Ekonomi Politikası", *Remzi Kitabevi*.
- EN SON HABER. (2022). *Evlenmek İçin İnsanları Seçmediler*. ensonhaber.com: <https://www.ensonhaber.com/galeri/evlenmek-icin-insanlari-secmediler> adresinden alındı
- FREUD, S. (2015). "Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası", (B. Büyükkal, & S. M. Tura, Dü) *Metis Yayıncılık*.
- FREUD, S. (2017). "Three Essays on the Theory of Sexuality", (U. Kistner, Dü.) *Verso Books*.
- GÜRÜZ, D., & EĞİNLİ, A. T. (2013). "İletişim Becerileri", *Nobel Yayınları*.

- HUXLEY, A. (1932). "Brave New World", London: Chatto and Windus .
- KELLNER, D., Fuchs, C., Hall, S., Gitlin, T., Garnham, N., Grossberg, L., & Peck, J. (2021). "İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar" (S. Çelenk, Dü.) *Dipnot Yayınları*.
- MAİGRET, E. (2016). "Frankfurt Okulu ve Kitle Kültürü Kuramı", E. Maigret, & H. Yücel (Dü.) içinde, *Medya ve İletişim Sosyolojisi* (s. 85-96). İletişim Yayınları.
- MATTELART, A., & MATTELART, M. (2016). "İletişim Kuramları Tarihi", İletişim Yayınları.
- MCLUHAN, M., & POWERS, B. R. (2020). "Global Köy", *Scala Yayıncılık*.
- MCQUAIL, D. (1994). "Kitle İletişim Kuramı", (A. H. Yüksel, Dü.) *Eskişehir Anadolu Üniversitesi*.
- MORA, N. (2011). "Medya Küreselleşme ve Kimlik", N. Mora içinde, *Medya Çalışmaları, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim* (s. 84-90). *Nobel Yayınları*.
- ŞEKER, N. T., & Uzun, B. (2018). "Ciner Grubunun Ekonomi Politik Yapısı", *İNİF E-Dergi*, 107-129.
- TRT HABER (2021). *Hangi dijital medya platformları Türkiye'de temsilcilik açıyor?* TRT Haber: <https://www.trthaber.com/haber/bilim-teknoloji/hangi-dijital-medya-platformlari-turkiye-de-temsilcilik-aciyor-545811.html> adresinden alındı
- YAYLAGÜL, L. (2016). "Kitle İletişim Kuramları", *Dipnot Yayınları*.
- YAYLAGÜL, L. (2019). "Eleştirel Ekonomi Politik Perspektiften Devlet ve Medya İlişkisi", *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 134-152.